

Περιεχόμενα Μαθήματος
Οδηγού Σπουδών (Course
Catalog data)

- Οραση - οπτική αντίληψη
- Οπτική γνώση - οπτική μνήμη
- Αντίληψη του χώρου και χάρτες
- Νοητικές κατηγορίες
- Αναπαραστάσεις γνώσεων-σχήματα γνώσεων
- Γνωσιακά σχήματα
- Ανάπτυξη σχημάτων χάρτη
- Στοιχεία γραφικής σημειολογίας
- Σημασιολογία και σύνταξη των χαρτογραφικών συμβόλων
- Πραγματολογία των χαρτογραφικών συμβόλων
- Η χρήση των χαρτών

Εργασίες κυρίως βιβλιογραφικής ανάλυσης με στόχο την απάντηση σε ερωτήματα που σχετίζονται με:

- το χαρτογραφικό σχέδιο και
- τη χρήση των χαρτών μέσα από μια «επιστημονική» προσέγγιση

Στόχοι του μαθήματος είναι:

1. Η προσέγγιση των χαρτογραφικών απεικονίσεων και του χαρτογραφικού σχεδίου με βάση:
 - Τη θεωρητική συνιστώσα της χαρτογραφίας, όπως αυτή προκύπτει από μελέτες της φυσιολογίας που εξετάζουν την οπτική αντίληψη και της ψυχολογίας και των γνωσιακών επιστημών που αναφέρονται στη δημιουργία της γνώσης.
 - Τη θεωρία της σημειωτικής και μέσω αυτής την ανάλυση της σημασιολογίας, της σύνταξης και της πραγματολογίας των χαρτογραφικών συμβόλων.
2. Η επισήμανση ανοικτών θεμάτων έρευνας στα αντίστοιχα αντικείμενα.
3. Η εμβάθυνση στα γνωστικά αυτά αντικείμενα με εργασίες βιβλιογραφικής ανάλυσης και σύνθεσης.

(Τα συγκεκριμένα θέματα αποτελούν υπόβαθρο για την εξέλιξη της χαρτογραφίας σήμερα που η ψηφιακή τεχνολογία έχει δημιουργήσει νέους ερευνητικούς τομείς και σε ερευνητικά αντικείμενα της επιστήμης των γεωγραφικών πληροφοριών.)

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

(2ωρα διαλέξεων)

1. Εισαγωγή: Μια *επιστημονική* προσέγγιση στη χαρτογραφική απεικόνιση και το χαρτογραφικό σχέδιο
2. Οραση - οπτική αντίληψη - οπτική γνώση
3. Οπτική αντίληψη και χάρτες: σύστημα οφθαλμός - εγκέφαλος, αντιληπτική οργάνωση και προσοχή
4. Οπτική αντίληψη και χάρτες: αντιληπτική κατηγοριοποίηση και κρίση
5. Νοητικές κατηγορίες
6. Αναπαραστάσεις γνώσεων - σχήματα γνώσεων
7. Γνωσιακά σχήματα
8. Ανάπτυξη σχημάτων χάρτη
9. Στοιχεία γραφικής σημειολογίας
10. Σημασιολογία και σύνταξη χαρτογραφικών συμβόλων
11. Πραγματολογία χαρτογραφικών συμβόλων
12. Οι χάρτες ως μέσα γεωγραφικής οπτικοποίησης

1. Εισαγωγή: Μια επιστημονική προσέγγιση στη χαρτογραφική απεικόνιση και το χαρτογραφικό σχέδιο

Η εξέλιξη της χαρτογραφίας σαν επιστημονικός κλάδος

Η μαθηματική χαρτογραφία

Η αναλυτική χαρτογραφία

Η χαρτογραφία σαν γραφική επικοινωνία

Η χαρτογραφία σαν τέχνη & επιστήμη

Μια επιστημονική προσέγγιση της χαρτογραφικής απεικόνισης

Ο χάρτης σαν αναπαράσταση του κόσμου

Ο χάρτης για τον αναγνώστη

2. Όραση - οπτική γνώση, συστήματα επεξεργασίας πληροφοριών

Η προσέγγιση της όρασης σύμφωνα με το Marr

Η προσέγγιση της οπτικής γνώσης σύμφωνα με τον Pinker

Επιδράσεις στη χαρτογραφία

3. Οπτική αντίληψη και χάρτες

Το σύστημα οφθαλμός – εγκέφαλος

Ο οφθαλμός

Από τον οφθαλμό στον εγκέφαλο

Ο εγκέφαλος

Η αντιληπτική οργάνωση και προσοχή

Η ομαδοποίηση

Τι παρατηρούμε (επιλεκτική προσοχή και διαχωρισμός οπτικών διαστάσεων, διαιρεμένη προσοχή, συσχετισμός γραφικών μεταβλητών, βασικές (indispensable) μεταβλητές)

Που παρατηρούμε (θέση, κλίμακα)

Σαρώνοντας την οπτική σκηνή

Εικόνα –υπόβαθρο (ετερογένεια, κάτω-πάνω/πάνω-κάτω επεξεργασία)

Οπτικά επίπεδα

4. Οπτική αντίληψη και χάρτες (2)

Η αντιληπτική κατηγοριοποίηση και κρίση

Αναγνώριση

Διάκριση (κειμένου, σημειακών χαρακτηριστικών, μοτίβου, χρώματος, κίνησης)

Κρίση της τάξης

Κρίση του σχετικού μεγέθους

Η αντίληψη του βάθους στις διδιάστατες σκηνές

Ταξινόμηση των στόχων αντίληψης του βάθους

Εφαρμογή των στόχων αντίληψης του βάθους στους χάρτες

5. Νοητικές κατηγορίες ή Κατανόηση χαρτών

Η έννοια του πρωτότυπου

Οικογενειακή ομοιότητα

Ασαφείς κατηγορίες

Τυπικότητα

Ο χάρτης σαν τυπική κατηγορία

Κατηγορίες βασικού επιπέδου

Φυσικές/πολιτισμικές δομές κατηγοριοποίησης

Πολλαπλές αναπαραστάσεις

Κοινές και επιστημονικές αναπαραστάσεις

Ασαφείς αναπαραστάσεις σαφώς προσδιορισμένων εννοιών

6. Αναπαράσταση γνώσεων

Είδη αναπαράστασης γνώσεων

Είδη σχημάτων γνώσεων

Προτασιακά σχήματα, σχήματα εικόνων, σχήματα γεγονότων

7. Γνωσιακά σχήματα

Ανάπτυξη και εφαρμογή γνωσιακών σχημάτων χάρτη

Τρόπος ανάπτυξης των σχημάτων χάρτη

Φυσιολογικές βάσεις για τα σχήματα χάρτη

Αναπτυξιακές βάσεις για τα σχήματα χάρτη

Γενικά - ειδικά σχήματα χάρτη

Τρόπος συλλογής των σχημάτων χάρτη

Τρόπος χρήσης των σχημάτων χάρτη

8. Στοιχεία γραφικής σημειολογίας

Η φύση των σημάτων

Μοντέλα σημάτων

Τυπολογία σημάτων

Τυπολογία λόγου

Πως τα σήματα σηματοδοτούν

Τυπολογία της κατανόησης

Η φύση των συστημάτων σήματος

Οι διαστάσεις της σημειωτικής

Συστημολογία

Εφαρμογή της σημειωτικής προσέγγισης στους χάρτες

Απεικονίσεις

9. Σημασιολογία χαρτογραφικών συμβόλων

(μια λειτουργική προσέγγιση στην απεικόνιση του χάρτη)

Η φύση των σημάτων του χάρτη-η σημασιολογία του χάρτη

Το σήμα όχημα σαν ενδιάμεσο

Το αναφερόμενο σαν ενδιάμεσο

Η ερμηνεία σαν ενδιάμεσο

10. Σύνταξη χαρτογραφικών συμβόλων

(μια λειτουργική προσέγγιση στην απεικόνιση του χάρτη)

Η φύση των συστημάτων σήματος στους χάρτες – η σύνταξη του χάρτη

Λογικές σχέσεις

Οπτικές μεταβλητές – συντακτικοί κανόνες (στατικοί οπτικοί χάρτες, στατικοί χάρτες

αφής, δυναμικοί οπτικοί χάρτες, δυναμικοί ακουστικοί χάρτες)

Σύνολα οχήματος-σήματος

Συνδέσεις συστημάτων σήματος

Οι χάρτες σαν σήματα

Κατανόηση σημάτων χαρτών

11. Πραγματολογία χαρτογραφικών συμβόλων

(μια λεκτική προσέγγιση στην απεικόνιση του χάρτη)

Το νόημα στους χάρτες

Χώρος, χρόνος, αναφορά χαρακτηριστικών

Η νοηματοδότηση των σημάτων (μοναδιαία/γενικά σήματα, ακαθόριστα/καθορισμένα σήματα, μονοσήμαντα/πολυσήμαντα συστήματα σήματος)

Αμεσότητα αναφοράς: Κυριολεξία των ερμηνευτών

Το συγκεκριμένο νόημα των σημάτων: Εννοιες /αναπαράστασης φαινομένων

Ετυμολογία και πολυπολιτισμική νοηματοδότηση

Το νόημα των χαρτών

Συνδηλωτικό νόημα των χαρτογραφικών σημάτων

Ο χάρτης σαν ένας αναμφισβήτητος κώδικας (συνδήλωση της αληθότητας: αλήθεια και πραγματικότητα, συνδήλωση της ολοκλήρωσης: ήθη χαρτών, συνδηλώσεις εκτίμησης: κρίσεις, συνδηλώσεις δύναμης: έλεγχος εδαφικής επικράτειας, incitive συνδηλώσεις

12. Οι χάρτες ως μέσα γεωγραφικής οπτικοποίησης

Σύνδεση αντιληπτικής οργάνωσης και σύνταξης χάρτη

Βασικές μεταβλητές

Κλίμακα και ανάλυση

Ο ρόλος των κατηγοριών και των σχημάτων

Β. Φιλιππακοπούλου
Αν. Καθηγήτρια ΕΜΠ

Φεβρουάριος 2006